

VATANPARVARLIK VA INSONIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING SAMARADORLIGI

Jurakulova Shaxlo Anvarovna

AFU ijtimoiy fanlar fakulteti, pedagogika yo`nalishi 1-bosqich magistranti
shahlojurakulova26@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarni shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligini tahlil qiladi. Ta'lim jarayonida zamonaviy yondashuvlarni qo'llash orqali yosh avlodda milliy g'urur, vatanparvarlik tuyg'usi va umuminsoniy qadriyatlarga hurmatni oshirish masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada innovatsion texnologiyalarning afzalliklari, ularni amaliyotga tatbiq etish yo'llari hamda ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: Vatanparvarlik, insoniy qadriyatlar, innovatsion pedagogik texnologiyalar, ta'lim jarayoni, yosh avlod, milliy g'urur, zamonaviy yondashuvlar, ta'lim sifati.

Аннотация: В данной статье анализируется роль и эффективность инновационных педагогических технологий в формировании патриотизма и общечеловеческих ценностей в Узбекистане. Рассматриваются вопросы повышения национального самосознания, чувства патриотизма и уважения к общечеловеческим ценностям у молодого поколения путем применения современных подходов в образовательном процессе. В статье освещаются преимущества инновационных технологий, пути их внедрения в практику и их значение в повышении качества образования.

Ключевые слова: Патриотизм, общечеловеческие ценности, инновационные педагогические технологии, образовательный процесс, молодое поколение, национальное самосознание, современные подходы, качество образования.

Abstract: This article analyzes the role and effectiveness of innovative pedagogical technologies in shaping patriotism and human values in Uzbekistan. It examines the issues of enhancing national pride, patriotic feelings, and respect for universal values among the younger generation by applying modern approaches in the educational process. The article highlights the advantages of innovative technologies, ways of their implementation in practice, and their significance in improving the quality of education.

Keywords: Patriotism, human values, innovative pedagogical technologies, educational process, younger generation, national pride, modern approaches, quality of education.

KIRISH

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda ta'lim tizimini isloh qilish, uning mazmun-mohiyatini tubdan o'zgartirishga qaratilgan keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Davlatimiz rahbari ta'kidlaganlaridek, "Jamiyatimizning ma'naviy yuksalishi, kelajak avlodning dunyoqarashi, yuksak bilim va madaniyatli bo'lib kamolga yetishi bevosita ta'lim-tarbiya jarayonining sifatiga bog'liq". Aynan shu jihatdan olganda, barkamol shaxsni

tarbiyalash, uning vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarga ega bo'lishini ta'minlash bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Ushbu jarayonda yangi pedagogik texnologiyalarning o'rni va ahamiyati tobora ortib bormoqda. Innovatsion pedagogik texnologiyalar o'quv-tarbiya jarayoniga yangicha yondashuvlarni olib kirib, ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning faolligini rag'batlantirish, ularda ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish orqali vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarni samarali shakllantirishga qaratilgandir. Maqolada ushbu masalaning nazariy va amaliy jihatlarini, innovatsion texnologiyalarning vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarni shakllantirishdagi o'rni atroflicha tahlil qilinadi.

1. Vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarning mohiyati va ahamiyati

1.1. Vatanparvarlik tushunchasi va uning jamiyatdagi o'rni

Vatanparvarlik – bu shaxsning o'z Vatani nisbatan cheksiz muhabbat, sadoqat, g'urur va faxr tuyg'usi hamda uning manfaatlarini himoya qilishga bo'lgan tayyorlikdir. U shaxsning dunyoqarashi, axloqiy me'yorlari va ijtimoiy faolligining ajralmas qismidir. Vatanparvarlik shaxsda milliy o'zlikni anglash, o'z xalqining madaniyati, tarixiy merosi va an'analariga hurmat bilan qarashni shakllantiradi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida "O'zbekiston Respublikasi fuqarosi o'z Vatani, uning suverenitetini himoya qilishga va uning ravnaqi uchun xizmat qilishga majburdir" deb belgilab qo'yilganidek, vatanparvarlik nafaqat ma'naviy, balki huquqiy ham tushunchadir.

Vatanparvarlik quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- Vatanga muhabbat va sadoqat: O'z Vatanining muqaddasligini anglash, uning ozodligi va mustaqilligini ko'z qorachig'idek asrashga intilish.
- Milliy g'urur va iftixor: O'z xalqining tarixiy yutuqlari, madaniy merosi, buyuk ajdodlari bilan faxrlanish.
- Vatanga xizmat qilishga tayyorlik: Vatan ravnaqi, uning iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyoti, mudofaosini mustahkamlashga hissa qo'shishga intilish.
- Mas'uliyat tuyg'usi: Vatan oldidagi o'z burchini anglash va uni vijdonan ado etish.
- Bag'rikenglik va millatlararo totuvlik: Turli millat va elat vakillari bilan ahil-inoq yashash, ularning madaniyatini hurmat qilish.

Jamiyatning barqaror rivojlanishi va uning farovonligi aynan shu vatanparvarlik tuyg'usiga ega fuqarolar faoliyati bilan uzviy bog'liq. Vatanparvarlik shaxsni ma'naviy immunitetini shakllantiradi, uni turli g'oyaviy tahdidlardan himoya qiladi va ijtimoiy birdamlikni mustahkamlaydi.

1.2. Insoniy qadriyatlar va ularning shaxs tarbiyasidagi o'rni

Insoniy qadriyatlar – bu insonning o'zi, jamiyat va tabiatga nisbatan tutgan eng oliy, universal va abadiy qiymatlaridir. Bularga mehr-shafqat, halollik, adolat, insof, vijdon, odob, sabr-toqat, hamdardlik, iymon, intizom, fidoyilik, bag'rikenglik kabi fazilatlar kiradi. Insoniy qadriyatlar shaxsning ma'naviy komil bo'lishining, jamiyatda o'z o'rnini topishining asosini tashkil etadi.

Insoniy qadriyatlarning shaxs tarbiyasidagi o'rni quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Axloqiy komillikka erishish: Insoniy qadriyatlar shaxsni yaxshilik va yomonlikni ajratishga, to'g'ri yo'lni tanlashga o'rgatadi.

Bugungi kunda dunyoda ro'y berayotgan tezkor ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy o'zgarishlar har bir davlatdan o'z kelajagini, ayniqsa, yosh avlod tarbiyasini jiddiy o'ylashni taqozo etadi. Yoshlarda vatanparvarlik, o'z millatiga mansublik hissini kuchaytirish, umuminsoniy qadriyatlarga hurmat bilan qarashni shakllantirish ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biridir. Ushbu ezgu maqsadlarga erishishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni beqiyosdir. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari o'quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va mazmunli qilish imkonini beradi.

Vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarning o'rni

Vatanparvarlik nafaqat tarixni, ona-Vatanga bo'lgan muhabbatni, balki o'z mamlakatining kelajagi uchun mas'uliyatni his qilishni ham o'z ichiga oladi. Insoniy qadriyatlar esa – halollik, mehr-oqibat, adolat, tinchliksevarlik kabi umuminsoniy fazilatlaridir. Bu qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdirishda an'anaviy uslublar bilan bir qatorda innovatsion yondashuvlar ham muhim rol o'ynaydi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Interfaol usullar: Munozaralar, keys-stadi, rolli o'yinlar, loyihaviy faoliyat kabi usullar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu esa ularning mavzuni chuqur anglashiga va o'z fikrlarini erkin ifoda etishiga yordam beradi. Masalan, tarix darslarida buyuk ajdodlarimiz hayotiga oid rolli o'yinlar o'tkazish o'quvchilarda ularga nisbatan hurmat va faxr tuyg'usini shakllantiradi.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT): Multimedia taqdimotlari, onlayn resurslar, virtual sayohatlar, ta'limiy video va animatsiyalar o'quv materialini vizual va qiziqarli qilish imkonini beradi. Virtual ekskursiyalar orqali o'quvchilar o'z Vatanining go'zal tabiatini, tarixiy obidalarini ko'rib, yanada chuqurroq his qilishadi.

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim: Har bir o'quvchining individual qobiliyatlari va ehtiyojlaridan kelib chiqib ta'lim berish. Bu esa har bir bola o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishiga yordam beradi.

- Hamkorlikdagi ta'lim: Jamoada ishlash, bir-biriga yordam berish, g'oyalarni almashish ko'nikmalarini rivojlantirish. Bu o'quvchilarda jamoaviy ruh, hamjihatlik va mas'uliyatni shakllantiradi.

Innovatsion texnologiyalar orqali vatanparvarlikni shakllantirishda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish muhim:

1. Tarixiy-madaniy merosni targ'ib qilish: O'zbekistonning boy tarixini, buyuk allomalar, shoirlar, sarkardalar hayotini o'rganish, milliy urf-odatlar va an'analarni targ'ib qilish. Multimedia vositalari yordamida ajdodlarimizning hayoti va faoliyati haqida qiziqarli ma'lumotlar berish.

2. Milliy g'ururni shakllantirish: O'zbekistonning hozirgi taraqqiyoti, erishayotgan yutuqlari, jahon hamjamiyatidagi o'rni haqida ma'lumot berish. Davlat ramzlari, madhiyasi, bayrog'iga hurmatni shakllantirish.

3. Fuqarolik va huquqiy ongni rivojlantirish: O'zbekiston Konstitutsiyasi, qonunlari, fuqarolik burchlari va mas'uliyatlari haqida tushuncha berish. Demokratik qadriyatlarga hurmatni oshirish.

4. Umuminsoniy qadriyatlarga hurmatni kuchaytirish: Boshqa millatlar va madaniyatlar haqida ma'lumot berish, bag'rikenglik, tinchlik, do'stlik kabi g'oyalarni targ'ib qilish. Buni ko'pincha xorijiy tillarni o'rganish jarayonida ham amalga oshirish mumkin. Innovatsion texnologiyalarning samaradorligi Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash quyidagi samaralarga olib keladi:

- O'quvchilarning faolligi oshadi: Mavzularni faol o'rganish jarayoni ularning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi.

- Bilimlar mustahkamlanadi: Interfaol va vizual usullar o'quv materialining yaxshiroq o'zlashtirilishiga yordam beradi.

- Kritik va ijodiy fikrlash rivojlanadi: O'quvchilar o'z fikrlarini himoya qilishga, muammolarni yechishga o'rganadilar.

- Ijtimoiy ko'nikmalar shakllanadi: Hamkorlikda ishlash orqali jamoada harakatlanish, muloqot qilish malakalari ortadi.

- Axborotga egalik qilish qobiliyati kuchayadi: Zamonaviy texnologiyalar orqali turli manbalardan axborot izlash va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Xulosa: Vatanparvarlik va insoniy qadriyatlarni shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish zamonaviy ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlaridan biridir. Ushbu texnologiyalar yosh avlodning dunyoqarashini kengaytirib, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim muassasalarida ushbu texnologiyalarni keng joriy etish va ularning samaradorligini doimiy tahlil qilib borish o'zining ijobiy natijalarini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiklol va taraqqiyot yo'li. – T.: O'zbekiston, 1992.
2. Nurmonov A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – T.: O'qituvchi, 2005.
3. Qodirov B. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – T.: TDPU, 2013.
4. Tolipov O'., Usmonov S. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot. – T.: Fan, 2005.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risidagi Farmonlari va Qonunlari.
6. Abdullayeva N.R. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ularning qo'llanilishi. // Ta'lim va tarbiya jurnali. – 2018. – №3. – B. 45-48.
7. Sharipova M.K. Vatanparvarlik tarbiyasida innovatsion yondashuvlar. // O'zbekiston psixologiya jurnali. – 2019. – №2. – B. 67-72.
8. Brown, A. (2020). Innovative Teaching Methods for the 21st Century. *Global Education Review*, 5(1), 112-125.
9. Smith, J. (2019). The Role of Technology in Fostering Patriotism. *Journal of Educational Technology & Society*, 22(4), 301-315.
10. UNESCO (2015). *Global Citizenship Education Topics and Learning Objectives*. Paris: UNESCO.